

Asia: VN/7088/2026-VNK-7

Lausuntopyyntö työryhmäraportista: EU:n monivuotisen rahoituskehysten 2028-2034 kumppanuussuunnitelman hallintorakenteen valmistelu

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset näkemykset työryhmäraportista

Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry kiittää mahdollisuudesta lausua. Pidämme tärkeänä, että EU:n tulevaa rahoituskautta valmistellaan huolellisesti. Työryhmän raportti onkin perusteellisesti paneutunut hallintorakenteeseen. Esitämme kuitenkin huolestamme siitä, että kumppanuusrahaston erityistavoitteita työryhmä ja sen laatima raportti käsittelevät erittäin ohuesti, yksipuolisesti ja täysin riittämättömästi. Näin siitä huolimatta, että tämä tehtävä sisältyi toimeksiantoon.

Työryhmän sidosryhmäkuulemiset olivat varsin yksipuoliset ja ennalta-arvattavat. Kun tulevan rahoituskauden yhtenä painopisteenä ovat uudistukset, olisi suotavaa kuulla myös uusia tahoja, ehkä myös ajatushautomoita ja tulevaisuustutkijoita.

Luonnollisesti toivomme, että myös yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten näkökulma olisi mukana valmistelussa. Yhteiskunnallisten yritysten tavoitteena ja liiketoiminnan ytimessä on kestävämmän ja oikeudenmukaisemman yhteiskunnan rakentaminen, mikä vastaa suoraan EU:n asettamiin yleistavoitteisiin.

Kiinnitämme vakavasti huomiota myös siihen, että työryhmän ei käynyt lainkaan vuorovaikutusta tai kuullut kansalaisjärjestöjä. Ymmärrämme, että EU nimenomaan vaatii vahvasti kansalaisjärjestöjen osallistamista kumppanuussuunnitelmaan ja tämä puute tulee korjata.

Hallinnon osalta toteamme, että oleellisen tärkeää on huolehtia siitä, että hallinto on sujuvaa, mikä todennäköisesti tarkoittaa nykyistä yksinkertaisempaa hallinnointia. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että EU:n periaate kumppanuudesta säilyy ja että niin elinkeinoelämän kuin kansalaisjärjestöjen toimijat ovat kiinteästi mukana. EU korostaa uudistuksia, eikä onnistuneita

uudistuksia voi toteuttaa ylhäältä komentaen. Onnistuminen vaatii toimijoiden kuuntelua, jotta ratkaisut ovat vaikuttavia ja ne myös juurtuvat.

Näkemykset kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelusta (esim. aikataulu, menettelyt, kumppanuuslähestymistapa, säädösvalmistelu, suunnitelman rakenne)

Kuten raportin esipuheessa todetaan: Asetuksen keskiössä on kumppanuus mm. alueellisten, mutta myös talouselämän ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Tämän periaatteen tulee toteutua Suomen kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelussa.

Valmistelulla on luonnollisesti jo kiire, mutta se ei saa olla tekosyy kumppanuusperiaatteen laiminlyöntiin. Esitämme, että valmisteluun otetaan mukaan myös yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten edustus. Kumppanuus ei toteudu pelkästään lausuntokierrosten tai sidosryhmätilaisuuksien kautta. Siihen tarvitaan aitoa vuoropuhelua ja osallisuus valmisteluun.

Ymmärrämme alueellisen näkökulman ja alueiden tarpeet aluekehittämiseen. Tämä näkökulma on ollut perinteisesti vahvana EU:n rahoituskausien toteuttamisessa. Uuden kauden valmistelussa on syytä arvioida kriittisesti sitä, mikä on ollut postinumeron perusteella jaettujen rahojen vaikuttavuus.

Ehdotamme, että tällä rahoituskaudella suunnitelmassa kehittämistä ja uudistuksia lähestyttäisiin enemmän temaattisesti. Tunnistetaan Suomen haasteet, joihin tarvitaan ratkaisu ja ratkaistaan niitä ”toimialan” osaajien voimin yhdessä organisaation kotipaikan sijainnista välittämättä. Näin uudistuksia voitaisiin tehdä tavoitelähtöisesti. Uskomme, että tämä vähänetäisi päällekkäisyyttä, lisäisi koordinaatiota ja vahvistaisi ratkaisujen juurtumista pysyväksi.

Kumppanuusrahaston tavoitteiden huomiointi ja painottaminen kumppanuussuunnitelman valmistelussa

Työryhmän näkemys, että rahoitusta tulisi kohdentaa vain rajattuun määrään riittävän suuria ja vaikuttavia kulmakivitoimia, kuulostaa periaatteessa hyvältä. Tässä on kuitenkin uhkana, että toimenpiteiden koko kasvaa niin, että lähellä käytäntöä olevat toteuttajat eivät enää pysty osallistumaan. Vaarana on sama mittakaavasokeus, joka jo nyt näkyy esimerkiksi hankinnoissa. Pienet toimijat, organisaatiot ja yritykset syrjäytyvät. Tätä tulee suunnitellussa tietoisesti välttää.

Kumppanuusrahaston tavoitteiden osalta raportti on käytännössä olematon. Työryhmän raportissa esittämiä huomioita tavoitteista pidämme varsin kummallisina ja täysin Suomelle ja Suomessa nähtyyn kehitykseen sopimattomina.

Ei voi olla niin, että Suomi päättää vähätellä sosiaalista asuntotuotantoa ja kohtuuhintaisen asumisen tukemista sekä ohittaa köyhyyden ja asunnottomuuden torjunnan. Tämä ei ole perusteltua hetkessä, jossa asunnottomuus on 20 % kasvussa ja Tilastokeskuksen mukaan lähes miljoona suomalaista on köyhyys- ja syrjäytymisriskissä.

Pidämme välttämättömän, että tavoitteiden huomioinnin ja painottamisen osalta työ tehdään uudelleen – kumppanuusasetuksen vaatimusten mukaisesti alueelliset, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan toimijat aidosti osallistaen.

Muuta huomioitavaa

-

Kallama Susanna
Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry